

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö 8.9.2015 Dnro OKM/61/010/2015

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA OPISKELIJAVALINTAREKISTERISTÄ,
KORKEAKOULUJEN VALTAKUNNALLISESTA TIETOVARANNOSTA JA
YLIOPPILASTUTKINTOREKISTERISTÄ ANNETUN LAIN SEKÄ YLIOPPILASTUTKINNON
JÄRJESTÄMISESTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 8.9.2015 päivätyssä lausuntopyynnössään OKM/61/010/2015 pyytänyt Opetushallitukselta lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain sekä ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta. Opetushallitus esittää lausuntonaan seuraavaa.

Opetushallitus pitää lausuntopyynnön kohteena olevan esityksen tavoitteita oikeina ja esitystä hyvin perusteltuna. Esitetyt ehdotukset perusopetuksen sekä perusopetuksen lisäopetuksen päättävien tietojen siirtämisestä opiskelijavalintarekisteriin parantavat sekä ohjauksen että seurannan näkökulmasta nuorten mahdollisuutta sijoittua jatko-opintoihin sekä ennaltaehkäisevät syrjäytymistä.

Opetushallitus pitää lukion oppimäärän tai sitä vastaavien opintojen sekä International Baccalaureate –tutkinnon, Reifeprüfung-tutkinnon sekä Eurooppa-koulujen eurooppalaisen ylioppilastutkinnon suoritustietojen keräämistä yhteen rekisteriin hyvänä asiana.

Opiskelijavalintojen näkökulmasta lukion oppimäärän ja em. tutkintojen osalta tarpeellisia tietoja ovat tutkintojen suorittamisen lisäksi myös ko. tutkintojen arvosanatiedot. Opetushallituksessa valmistellaan todennetun osaamisen rekisteriä, johon kerätään arvosanatiedot suoritetuista opinnoista. Opiskelijavalintarekisterin lainsäädäntömuutosten valmistelussa on siis hyvä huomioida myös Opetushallituksessa käynnissä olevan todennetun osaamisen kehittäminen ja lainsäädännön valmistelu, jotta päällekkäisiä tietoja ei kerätä useaan eri rekisteriin. On tärkeä pohtia tarkasti, kumpi rekisteri olisi paras paikka tietojen keräämiselle. Opetushallituksen mukaan ko. tiedot olisi järkevämpää siirtää vastaisuudessa todennetun osaamisen rekisteriin, johon on tulossa siirtomekanismit esimerkiksi lukion oppimäärille. Hallinnointi voisi olla ylioppilastutkintolautakunnassa, jos niin halutaan. Eli tiedot voisivat olla

loogisesti osa ylioppilastutkintorekisteriä, mutta fyysinen tiedonkeruupaikka olisi todennetun osaamisen rekisteri.

Opetushallituksen näkemyksen mukaan myös jäljempänä mainittuja kohtia on hyvä selvittää ja täsmentää.

Opetushallitus ehdottaa lakiesityksen käyttötarkoitusta koskevaan 2 §:n 1. kohtaan lisättäväksi myös yliopistojen jatkotutkinnot. Yliopistolain 38 § mukaan hakija saa ottaa vastaan vain yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan samana lukukautena alkavasta koulutuksesta, minkä vuoksi opiskelijavalintarekisteriin on tallennettava myös jatkotutkintoon hakeneiden tiedot.

Lakiesityksen 3 §:n 1 momentin 4. kohdassa todetaan että opiskelijavalintarekisteriin voidaan tallentaa valinnan tulosta, opiskelupaikan vastaanottamista ja oppilaitokseen kirjoittautumista tai ilmoittautumista koskevat tiedot. Koska oppilaitokseen kirjoittautumista koskevaa käsitettä ei enää käytetä muualla lainsäädännössä, tulisi se poistaa tästäkin.

Lakiesityksen 3 §:n yksityiskohtaisten perustelujen mukaan rekisteriin on tarkoitus viedä tiedot oppivelvollisuusiän ylittäneistä, jotka eivät ole saaneet perusopetuksen päättötodistusta. Pykälätekstiin tämä ei kuitenkaan sisälly. Lakiesityksen 3 §:n perusteluissa viitataan perusopetuslain 25 §:ään, mikä näyttäisi liittävän tietojen tallentamisen tältä osin oppivelvollisuusikäisten perusopetusta koskeviin tietoihin. Kun opiskelijavalintarekisteriä käytetään muun muassa henkilön hakeutuessa perusasteen jälkeiseen koulutukseen, niin rekisteriin tulisi tallentaa myös aikuisten perusopetuksessa perusopetuksen oppimäärän suorittaneiden tiedot. Tosin pykälän sanamuoto ei rajaa näitä ulkopuolelle.

Voimassa olevan lain 6 §:n perusteella opiskelijavalintarekisteritietoja säilytetään viisi vuotta. Koulutuksen arvioinnin ja seurannan kannalta tarpeelliset tai tutkimuksen lähdeaineistona muusta syystä arvokkaat tiedot säilytetään kuitenkin pysyvästi siten kuin arkistolaitos erikseen määrää. Tulevien palveluiden näkökulmasta lähes kaikki hakemuksen tiedot tulee säilyttää pysyvästi. Tästä syystä nykyisessä laissa todettu viiden vuoden rekisteritietojen säilytysaika on käytännössä lähes merkityksetön ja maininnan voisi poistaa laista.

Esityksen taloudellisia vaikutuksia koskevassa kohdassa 4.1 todetaan seuraavaa: ”Ylioppilastutkintolautakunta toteuttaa ylioppilastutkintorekisterin tarpeelliset muutokset osana ylioppilastutkinnon sähköistämisen yhteydessä tapahtuvaa tietojärjestelmiensä kehittämistyötä. Ylioppilastutkintoa koskevilla ehdotuksilla ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.” Opetushallituksen näkemyksen mukaan on todennäköistä, että muutos tuo kustannusvaikutuksia niin koulutuksen järjestäjille kuin ylioppilastutkintolautakunnalle, joten taloudellisia vaikutuksia olisi syytä analysoida tarkemmin.

Esityksen yleisperusteluissa todetaan useassa kohdassa, että koulutukseen hakeutuvan henkilön tietoja tallennetaan opiskelijavalintarekisteriin merkittävässä määrin opetuksen ja koulutuksen järjestäjäkohtaisesta opintohallintojärjestelmästä teknisellä käyttöyhteydellä. Opetushallitus

täsmittää, että tietoja ei tallenneta teknisellä käyttöyhteydellä, vaan siirtotiedostolla, jonka oppilaitoksen virkailija siirtää opintopolun käyttöliittymän kautta. Käyttöyhteys ei siis ole tekninen, vaan virkailija siirtää tiedot manuaalisesti.

Esityksen mukaan ylioppilastutkintorekisterin tietoja olisi tarkoitus käyttää jo vuoden 2017 rahoituksen määräytymiseksi mahdollisesti jo vuoden 2016 osalta, jonka vuoksi rekisterilain muutos on välttämätöntä tehdä ennen varsinaisen rahoituslain muutosta. Opetushallituksen näkemyksen mukaan on syytä selvittää tarkemmin ja täsmittää, onko mahdollista käyttää jo vuoden 2016 tietoja vuoden 2017 rahoituksen määräämiseksi.

Kun ylioppilastutkinnossa ollaan siirtymässä vähitellen sähköisiin kokeisiin, ylioppilastutkinnon järjestämisestä annettavaan lakiin selvennys sähköisistä kokeista kirjallisten kokeiden ohella on tarpeellinen. Lisäksi esitetään harkittavaksi tulisiko sähköisten kokeiden sijasta käyttää termiä ”sähköisin menetelmin toteutettavat kokeet”.

Muutokset ehdotetaan tuleviksi voimaan vuoden 2016 alusta lukien. Opetushallitus pitää muutoksen aikataulua liian tiukkana.

Pääjohtaja

Aulis Pitkälä

Kouluneuvos

Ulla Vanttaja

